

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Մ. ՄԱՐԿԱՆԻ

ՆԱԲԵՐԱՅ
ԸՆԾԱՅ

Ժողովածու ամենաբնիկ երգերից

ԳԻՆՆ Է

10 ԿՈՊ.

891.99/92

Գ-93

891.99-192
G-93

1 NOV 2011
19 NOV 2011

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱՅԳԱՐԵԱՆԻ

ՆՈՐ-ՏԱՐԻ ԱՅ ԸՆԾԱՅ

Ժողովածու ամենաընտիր երգերից

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Էլեկտրաշարժ տպարան «ՀԵՐՄԵՍ» Ս. Պ Եղիզարեանի
1908

12 JUL 2013

1985 NOV 9 1

73-065

19 NOV 2011

11678-57

ՆԻՐՈՒՄ ԵՄ

ԻՄ ԲԱՆԳԱԳԻՆ

Հայր Մուրադ

Արգարեանի

յիւստակի

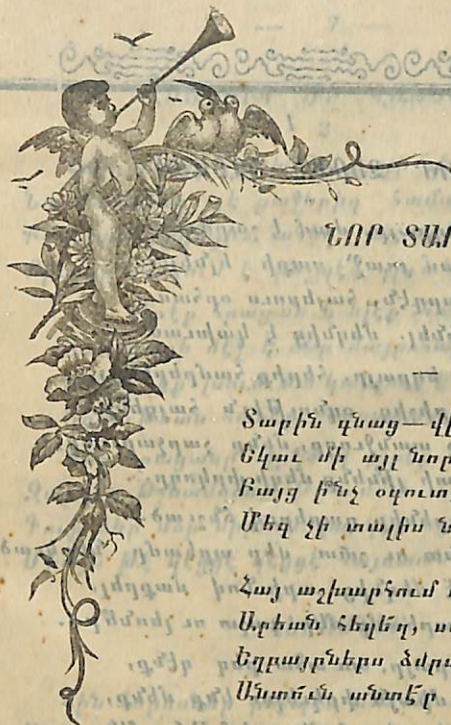
18 NOV 1911

ՄԵ ՄԱՌԴԿԻՆ

ՄԱՌԴԿԻՆ ՄԵ

ՄԱՌԴԿԻՆ ՄԵ

ՄԱՌԴԿԻՆ ՄԵ

ՆՈՐ ՏԱՐԻԱՆ

Տարին զնաց—վիշտս մնաց...
Եկաւ մի այլ նոր տարի.
Բայց ի՞նչ օգուտ, քանի որ նա
Մեզ չի տալիս նոր բարի:
Հայ աշխարհում ալմն-թալմն,
Արեան հեկեղ, սուգ ու լաց.
Եղբայրներս ձմրան ցրտին,
Անտուն անտէր ու քաղցած:

Ի՞նչ նոր տարի այս սև օրին,
Այս աւերի ժամանակ
Ի՞նչ խնդութիւն այս հեղ օրին,
Այս ցաւերի ժամանակ:

Երբ վերջանայ հալածանքը,
Հայի բացը զաղարկի,
Այն ժամանակ միշտն կաւեմ,
Ահա եկաւ նոր տարի:

ՏՈՒՐ ԶԵՌԻՆ ԵՂԵՐԱՅԻՐ

Տուր ձեռքդ եղբայր, ժամ է շարժելու,
 ժամ է ժամ յուսմ' ոտքի ելնելու.
 Հասել է արդէն, հայերուս օրհաս,
 Լինել չըլինել. մեզինից է կախած...
 Տուր ձեռքդ, եղբայր. հերիք համբերենք,
 Հերիք, ուրիշից օգնութիւն հայցենք,
 Մենք ենք տանջւողը, մենք չարչարւողը,
 Մենք պիտի լինենք մեզի փրկողը...
 Մեր վեհ հայրենիք դարերով ճնշւած.
 Դարեր շատ ու շատ մեր արեամբ ներկւած.
 Պահանջ է մեզինից արիւնով մաքրել,
 Թշնամու արեամբ մեր դաշտ ու լեռներ...
 Շտապիր, եղբայր, առահա քեզ դէնք,
 Սորանով միայն փրկւելու ենք մենք,
 Այս է գործ ածում մեր դէմ թշնամին,
 Այս պիտի լինի պաշտպան մեր անձին:
 Այնտեղ է քո կեանք. այնտեղ է քո մահ,
 Ելի՛ր ընդ՝ յառաջ ելի՛ր դու անահ,
 Արդարութիւնն է գործին նշանակ,
 Այնտեղ կը կգտն է նա իւր հաղթանակ:
 Շտապիր, քանի դեռ չէ անազան...
 Քեզ կը հետեւի ամբողջ Հայաստան
 Ազատութիւնն է գործի գրաւական.
 Այնտեղ կստանաս պսակ պատւական:

ՀԱՅԴՈՒԿ ՄԻ ՎԱՆՆԱՐ

Հայդուկ մի վախճար քրդի գնդակից.
 Նա մահաբեր չէ քաջերիդ համար,
 Քո «Նան-Ֆիդայի» անեղ անունից.
 Քիւրդը սոսկում է ինչպէս դիւանար:
 Առէք հրացան և ելէք հանդէս
 Տանջանքի մէջ է ձեր մայր-հայրենիք,
 Մի՛թէ չէք լսում նա կանչում է ձեզ,
 Օգնութեան հասէք, հարապատ օրդիք:
 Ձեր հրացանը վրէժով լցրէք.
 Չարկէք թշնամուն, թշնամուն գաղան,
 Դուք ձեր մօր սիրուն զարկէք ու ընկէք.
 Միայն թէ կէցցէ կէցցէ հայաստան:

ՀԵՐՈՍՆԵՐ

Հին հերոսներ ինչպէս մեռան արևներ
 Անհետացան հօրիգօնից ռազմական,
 Կուի դաշտում մի պահ տիրեց սև գիշեր...
 Ազատութիւն ու իրաւունք սուգ հազան:
 Չը վահատւենք, վառ արշալոյս հայկական
 Բիւր երբնեքանդ արևներով կը ծագի
 Նորա համար այնքան արև մայր մտաւ
 Որ զարթարեն մեր մեծ ազգը նոր կեանքի:
 Եւ զարդարին ծիրանով շողշողուն,
 Լոյս առաջատան երորդութեան ճշմարիտ
 Ազատութիւն, իրաւունքի և սիրոյ
 Որոնք աւին մեզ ազատ կեանք ու տաք սիրտ:

ԵՐԿՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

4

Լուռ է հողմն լուռ և ալիքն
 Մեղմիկ զիփիւնն, ան գուրգուրայ,
 Ճարտարութեանդ տուր մեզ մի փորձ,
 Արի, արթին, ով նավավար:
 Ծովափունքէն քէզ կը սպասէ,
 Սիրելիդ քեզ յոյժ սրտատրոփ
 Ի ցնձութիւն քո սիրելոյն
 Վար է վար է նաւաւար:
 Ճէղքէ անցիր ծովակն ի ծով,
 Որ քո հանդէպ գա ի ծավար:
 Որ ախոյրանդ թող չըհամնի
 Մրցանակին՝ նաւաւար:
 Պատռ է ալիքն և բաղը,
 Օգնական լինի քո ջանքերում:
 Սիրելոյդ մօտ դարձիր յաղթող
 Զւարթ երես ով նաւաւար:

ՊԱՐԶԻՐ ԱՂԲԻԻՐ

5

Պարզիր աղբիւր. պարզիր քեզնից ջուր տանեմ
 Պարզիր պարզիր բէգի տղին ջուր տանեմ:
 Աղիւր գիտես բիրդը մեղի ինչ կանէ
 Կը կողոպտէ, կը չարչարէ, կսպան է:
 Կար ժամանակ, որ մենք էլ ագատ էինք,
 Մեր սեփական թագաւորներ ունէինք:
 Գահ ու փառքից ագատ կեանքից զրկւեցինք
 Արին արբու թշնամու ձեռք մատնեցինք:
 Դէ՛ շուտ պարզիր բէգի աղին ջուր տանեմ,
 Պարզիր պարզիր. խան Մուրադին ջուր տանեմ:

6

ԶԻՆԻՈՐԻՆ

Հայաստանից եկած զինուոր
 Պատէ՛ ինձի՝ հայրենիքից,
 Անդրանիկի զինուորները
 Վրէժ լուծում են քիւրդերից:
 — Ուրախ եղիր դու հայ տղայ,
 Ունիս պաշտպան քաջ Անդրանիկ:
 Մուրադի պէս հուռտ ծաղիկ
 Էլ ինչ է ուզում հայրենիք:
 Վիթխարի պէս կտրիճ Սեպուհ
 Պողպատի պէս բազուկները
 Կայծակի պէս կտրիճները
 Էլ ինչ են ուզում հայերը:
 Դէորդ Չաւուշն ու Հրայրը
 Հաղարաց զօրքի դէմ կանգնեցան,
 Թուրքաց զօրքին փախցուցին Վան
 Էլ ինչ է ուզում եւրոպան:
 Երկու առիւծ Պողոս Տիգրան
 Զեռները բռնած հրացան
 Թշնամուն արին ցիր ու ցան
 Արդեօք պատիւ չէ Դաշակցութեան:
 Մոկեցին ու Աւետիսը
 Սարսափ ձգին Թուրքաստանը
 Կոտորեցին ողջ բանակը:
 Ազատւած չէ՞ հայաստանը:
 Ձեռքատ, Արշակն ու Մեղեղին,
 Կուում էին միշտ անվախ
 Թշնամուն դարէին մեծ վնաս
 Ուրախ չես դու երգիչ Միջագ:

ԵԱԳՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ո՞վ դու քաջ իգիթ առծիւ կայծակի
վեհ Դաշնակցութեան կտրիճ խմբակի,
Սիրող հայրենիք ընկեր ու ծնող
Խեղճ ու նաչարի սիրտը դու մախթող:

Շուրաւերու իգիթ կտրիճ դու Եազոր
Քո բարին յիշում ենք ամենայն օր.
Խաղաղութիւն սիրող արիւն ջուրանող
Խեղճ ու նաչարի բանտից ազատող:

Արծիւ ընկերից մէկն է վարդանը
Որ մեր քաջ իգիթը նւիրած էր իր ջանը
Երկունս էլ միասին մանկութեան օրից
Սիրով էին ինչպէս մի հալալ սօրից:

Փոլաղ վարդանի հաղուստ փող ու հացը
Նւիրում էր իգիղը նորա որդոցը
Շուրաւերում իգիթը հրացան պարպող էր
Եագորը բոլորիւր քաջ ու իգիտն էր:

Սատանի տունը թող քանդի Աստուած,
Նրայ ընտանեացը մենք տեսնենք քերթած
Աւերակ կըսպասեմ պատասխանիդ Շուրաւէր
Այդ քաջ յերօսը ձեր աջ թէն էր:

Ձը հայտնեցիք նորան չար սատանի միտքը
Նամարդ մարդուն վերջ կըտար նա ինքը
Սատանեն հասաւ իր նպատակին
Ընկերով ձեռքով զոհ տուաւ քաջին:

Հասաւ մախտարաժամ սկ ու մութ օրը
Երբ մահւան լուրը հասաւ խեղճ հօրը,
Տխուր այն գիշերայ ժամի 12-ին
Քէֆ էր անում իգիղը ընկերների հետ միասին

Երբ քէֆն ուրախութիւնը վերջացաւ
Իգիթի խնայակութիւնը սաստիկ տաքացաւ
Միար ժամանակ մտածելուց յետոյ
Երկունս էլ հաշտեցին մի վառ սիրոյ:

Նամարդ վարդանը սպանութեան միտք ուներ
Մուխանաթի միտքը ետքը չըգիտէր
Երբ քաջը հրեալ կարիքի թեքեց
Անգութ ընկերը նազանը հանեց:

Ետքից չորս փամփուշտ իգիթին նա խփեց
Անւախ ընկերը գետին գլորւեց.
Կըցանկանամ հայոց քաջ հերոսներ
Ձը պահեք ձեր մէջ այդպէս նամարդներ:

ՀԱՅ ԶԻՆԻՈՐԸ ԲԱՆՏՈՒՄ

Եկ համբուրեմ քեզ իմ ընկեր
Տամ իմ վերջին բարեւ,
Մնաք բարե մայրեր քոյրեր
Յիշեցէք իմ անունս:

Շղթ.սեակապ կերթամ հեռւ
Մութ սառնում ու ձորերում
Էլ ով գիտէ երբ պիտի գամ
Իմ հայրենի երգում:

Երբ որ ոչ գող եմ ոչ աւագակ
Հափշտակող քենաբար,
Եւ ոչ մատնիչ մէկ անարատ
Ուրացող սուրբ ճանապարհաւոր:

Արիւն ծրծող սպրուկներէս
Դէմը կուտ մէկ ոխով
Արեւ տուող հայրենիքի
Լոյս տարածող զինորեմ:

Ես Սիմոն ճիշտ Լօռեցի
Անջատում եմ մայր հողից
Հնտանիքս բեխիւանցի
Բաժանում են ինձանից:

Եթէ ԿԱՄԵՆԻ ՓՐԿԵԼ ԹՇԻՍԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Եթէ կամինք փրկել թշուա հայրենիք
Նախ պիտ կազներ մեզ մի սիրտ մի հոգի:
Եթէ կամինք մեր անցեալ փառքին տիրանալ
Հարկաւոր չէ կուսակցութեան բաժանուլ:

Արիւ եղբայրք միասնաբար
Բաւ է համբեր մեր տանջանք
Իսէր ճնշած հայ ազգին
Գործ դնէնք մեր ջիւղ ու ջան:

Մեր պապերն էլ ներկայիս պէս գործեցին
Որ մեր տունը իրենց ձեռքով քանդեցին
Ուրիշների սուտ պարգևին ջլացած
Որ մատնեցին մինչև այժմ գերութեան:

Արիւ եղբայրք և այլն...

Մենք Հնչակեան եղբայրք դուք Գաշապեցեան
Մենք երկուսս էլ կուլանք վիշտը հայկական
Արիւ վճռենք հոգով սրտով միանանք
Ձերք ձեռքի տանք ապա գործենք արշաւանք:

Արիւ եղբայրք և այլն...

Մի նպատակ և մի վսեմ զաղափար
Մեզ կը սպասեն անհամբեր ու անդադար
Ուխտենք, եղբայրք, հայտնենք սրտի միութիւն
Միւթիւնով պիտի գտնենք փրկութիւն:

Արիւ եղբայրք միանանք և այլն...

ԳԱՌՆԻԿԻ ԵՐԳԸ

Ես խնդրում եմ տխուր մայրիկ,
Իմ մօտիցս հեռացիր
Իմ վերքերիս մուր արիւնը
Արտասուներով լացիր:

Երկու ագնիւ քաջորդացդ
Վերջը դու չը խնդացիր,
Մի լար մայրիկ նպատակս
Թերի թողած գնում եմ:

Վարժարանից ընկերներս
Ուսմը-խումբ ելաց գալ պիտին:
Գերոզմանիս քարի վրայ
Տխուր ձայնով լնլ պտին:

Մեծ կենդրոնի հրամանով
Ագնիւ կերպով գործեցինք
Իսլամական չար թշնամուն
Ոտտի նման հնձում եմ:

Ես խնդրում եմ սուր սուր գէնքս
Այալոց ձեռքին չը թողնեք
Իմ ուխտածս կատարեցէք
Իմ գործերին յետևէք:

Սոնարհ պատմէմ իմ հանցանքս
Նամակներով զրերով
Միլար մայրիկ նպատակս
Թէրի թողած գնում եմ:

ԶԱՅՆ ՏՈՒՐ ՈՎ ԶԻՒԱՅ

Չայն տուր, ով ֆիդայ ինչու ես արտում
Լուս ու մաւնջ նստած երկար մտածում:
Շարժեցէք շուտով սրեր շողշողուն:
Թափեցէք գնտակ թշնամեաց գլխուն:

Պարզեցէք դրոշ վեհ Դաշնակցութեան
Լինի առաջնորդ մեր ազատութեան,
Բանի այսպիսէ ազգը խղճալի
Զինեալ կը մնայ ամբողջ ֆիդայի:

Շտապէք, ֆիդայիք խմբւենք մի տեղ
Դաշնակցութեան դրոշը ծածանալ այնտեղ
Թափենք մեր արիւն իբրեւ ախոյեան,
Թող սարսի Սուլթան-Արդուլ-համիդ խան:

Եկեք միանանք ով քաջ հայդուկներ
Վրէժ են կոչում մեր նահատակներ,
Մոսին հրացան ձեռքներիս բռնած
Թունաւոր փառփուշտ կուրքքներիս ձգած:

Հայ զինուոր եմ ես անձնազոհ ֆիդայ,
Դժբախտ հայրենեաց անցեալին տեղեակ:
Մենք ենք սերունդը ընդհ հայկ. կան
Տոհմին զիւցազանց սրգիք թորգոմեան:

ԿՈՒՆԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Բարով եկար սիրուն հասուն
Ինչ լուր բերիք հայրենիքից
Խոսիք ինձ հետ ազատօրեն
Կեանքս, կը նստիմ ես քեզ:

Տեսար իմ հայրենեաց տունը
Գեղեցիկ գարգառած գոյնը
Նորա սիրուն տանջում եմ մայր
Աչկերիցս կտրաւ քունը:

Ազատ տեսար մեր լեռները
Հաղորդեցիր դու իմ սէրը
Այն լեռների պաշտպանողը
Առձի կտրին նետները:

Տեսար մեր փոքրիկ բուրաստան
Վարդ մեխակ շուշաններ շատ կան
Եղեմական դրախտաւայր
Նա կոչուում է մայր Հայաստան:

Այնանգ ունիս եղբայր ու քույր
Միջող ինչ կը սպաս էս իդուր
Արի առնեմ իմ թեքուն
Գրանաք այնտեղ ուրախացուր:

ԵՐԳ ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱՐԵՑԻ

Հայաստանի փառք ու պարծանք Գարեգինը Կարնեցի
Թեկերը հաստ թիկունքը լայն ինքը կորիւն առիւծի
Հայաստանի վերին հմուտ վերաբուժէր խելացի,
Եղբայր լացէք ու ողբացէք այնքաջ հերոսի անձի:

Խմրով ելան Ղալաբուլաղ թշնամու գէժ կուեցին
Մի քաջհերոս վիրաւորւած՝ Գարեգինին հանձնեցին
Նա ուղում էր վիրաւորին հեռացնել արեան դաշտից
Զորս կողմիցն հարձակեցին և քաջին պաշարեցին:

Անիրաւ վատ թշնամի դու քաջ ֆիդայուն լաւ ճանչէ
Ուրիշից օգնութիւն փնդրում երօպայից ամանչ է
Որքան կուգեզ մեզհետ կա իր ամբողջ այդ քո զօրքովը
Վստահ եղիր որ բեզ հաղթող պիտի լինի քաջ-ֆիդան:

Նա ուխտել էր պետկէ զոհեր իրա կեանքը զրոշակին
Եւ ճշտապէս նա նւիրեց իրա կեանքը թանգագին
Կրցին չորս զնգակ ըստացաւ վէրք ունեցաւ ահագին
Կրկին հրացան էր պարպում այն քաջ հերոս Գարեգին:

Միջազինեմ պետկէ յիշեմ ձեզ նման միշտ քաջերին
Որ թափեցիք ձեր արիւնը Հայաստանի հողերին
Ամբողջ հայութիւնը կանգնած է ձեր վրէժը լուծելու
Քնէք հայաստանի քաջեր հանգիստ ձեր ոսկոտներուն:

11678-57

ԽԱՆ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՐԳԸ

Լուսին չը կար մութ գիշեր էր
Մի խումբ կերթար արագ արագ
Տեսան որ քաջ խանի խումբն էր
Զինւած էին ըստ շնորհի:

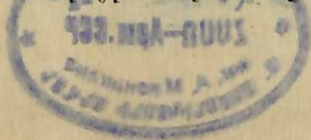
Կեանքերը ազգին նւիրած
Կտրիճ խանը առաջ ընկած
Գնում էին տաճկած սահման,
Թռչում էին ինչպէս կրակ:

Մութ անտառից անցնում էին
Ամենէն մէկը առիւծ էին
Նժոյգ ձիաններին նստած.
Մերկ սրերը բաշել էին:

Հրացանները ուսերին
Դրօշակը պարզել էին:
Գնում էին ուրախ գլուխով
Ազատութիւն երդում էին:

Երբ քաջ Խանը մտաւ Բաւէն
Թնդանօթի եր արձակեցին
Հայ քաջերի մոտիններից
Գնդակները գողգողացին:

Երբ քաջ Խանը հրահանգ տւեց
Արիւր առիւծներս իմ քաջ,
Մտան թշնամու խիտ շարքեր
Կոտորեցին ձախ ու աջ:

Երբ քաջ Խանը ուռայ գողաց
Թշնամիքը մոլորվեցան,
Հազարաւոր տաճիկներ
Գլուխները ջախջախեցան:

Զերմ հռանդով կուռւմ էին
Սրաներումը կար շատ պահանջ
Փախչում էին տաճկած զօրքեր
Զէին կարող կանգնել առաջ:

Կեցցէ Խանը իւր խմբովը
Սարսափ թողեց Բաւէնումը
Եւրք զօր ու գիշեր կուեց
Աչկերիցը կտրեց քունը:

Հայաստանի հողի վրայ
Քաջը թափեց իր արիւնը
Միջագ, հիշէ չը մոռանաս
Կտրիչ Խանի քաջ ահունը:

ՀԵՐԻՔ Է ՄԱՅՐԻԿ

Հերիք է մայր իմ դու ինձ փայփայես,
Հերիք է մայրիկ ինձ կրցրիդ սեղմես.
Ես կուզեմ խմել ջրի տեղ արիւն
Ես կուզեմ մեռնել ես կուզեմ կուռել:

Հասակս քսան տարուց անց կացաւ
Սիրտս վրէժով լեքը լցւեցաւ:

Չեմ ուզում տեսնել եղբայրս թշուա
ես կուզեմ կուել ես կուզեմ մեռնել:

Հացով չենք կարող փրկել հայաստան
Մայրիկ նձ պէտքէ ձի սուր հրացան,
Չեռքերս ծալած չեմ կարող նստել
ես կուզեմ մեռնել ես կուզեմ կուել:

Համիդըն ունի գործեր մեղի հետ
Մեզ կոտորում են մեզ թալանում են.
Հերիք է, մայր իմ, կարող ես լուել
ես կուզեմ կուել ես կուզեմ մեռնել:

19

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԻԿ

Հայրիկ խրիմեան ինքդ լուսաւոր
Հայերին թողիր Հայրիկ ջան տրտում սպաւոր:

Սիրում էիր միշտ Սուրբ աղատութիւն
Հայերին կազմել Հայրիկ ջան յեղափոխութիւն:

Թողեցիր տրտում տխուր Հայաստան
Փափագդ թերի Հայրիկ ջան մտար գերեզման:

Աշխատում էիր հայերիդ համար
Ափսոս փափագտ Հայրիկ ջան մտար գերեզման:

Խրիմեան Հայրիկ հայոց գովական
Բեզ արժան լինի Հայրիկ ջան դրախտ պատական:

ԳԵՂԻՄԱՆ 20 ճաղիս ոգւմ

ԱՌԻԻԾ ԳԵՂՈՐԳ ՉԱԽՈՒԾ

Կրկին ոտքի կանգնեց առիւծ Գեղորգ Չաւուշը
Վարսապի տիրեց Պօլիս Սասուն Վանը և Մուշը:

Կէցցէ առիւծ Գեղորգ Չաւուշ հայերի քաջ զեկաւար
Սասնոյ ժայռօտ լեռներումը շրջումէ սիշտ անդադար:

Կէցցէ առիւծ Գեղորգ Չաւուշ ձեռքին բռնած գրօշը
Առեկով ցիր ու ջան արեց անգութ թշնամու բանակ:

Մար և լիւրներ զոգողացին երբ առիւծ գոգուաւ
Երեք ժամ շարունակ կուաւ քօսա շունը գլորաւ:

Չեռքին բռնած գրօշակը մահը առած էն աչքեր
Պատրաստինեմ կը պարծենամ ունինք մեղի

շատ քաջեր:

21

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մեծ էր կուրցրդ մեծ սիրտ ունէիր

Մեծ էր հոգիդ ու արի

Հսկայ բոյդ մեծ կամք ունէր

Հերոս գինուր ֆիդայի:

Դու սիրեցիր թշուա ազգիթ

Անկեղծօրէն ուխտեցիր:

Եւ քո սիրած հայրենիքիդ
 Զահել կեանքդ զոհեցիր:
 Ու գնդակներդ անվրէպ
 Արձակեցիր աջ ու ձախ
 Կանգնած հազարների հանդէպ
 Մինչ վերջ կուեցիր անվախ:
 Դու կուեցիր օձիքներում
 Այն վեհ կուում ահաւոր
 Դու վախցուցիր քիւրդ ու թուրքին
 Դու մեր ազգին Գրիգոր:
 Ու յիշատակդ անթառամ
 Քեզ արժանի երգերով
 Պահել յաւէրժ մեր սրտերում
 Անմահ անունդ յիշելով:

ՎԻՇԻԿ ՄՈՒՐԱԴԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ես Մուրադն եմ եօնջալեցի
 Հայրենիքիցս զրկեցի
 Պանդուխտ քաղքում բնակեցի
 Կին ու վորդուց բաժանեցի:
 Առաւօտեան ժամը երկուսն էր
 Ես գնացի զէպի դատարներ
 Ինձ խփեցին անարխիստներ
 Ղուկասովի պատճառովն էր:
 Ատրճանակ ես բացեցի
 Վեց անգամ կրակեցի
 Ոչ մէկը չը պայթուցի
 Ես իմ կեանքը զոհ տուցի:
 Որովհետեւ իմ ընկերս
 Ատրճանակ ինձնից ուզեց
 Ինձ դաւաճանութիւն արեց
 Իզուր տեղը ինձ զոհ տուցի:
 Որդիդ շատ բան ունի գրելու
 Բայց սիրտ չունի համբերելու,
 Սրդիտ բաղձանքը կատարելու
 Միշտ քո անունդ յիշելու:
 Ման. Արգարեանց:

ՆՈՎՐՈՒԶԻ ԵՐԳ.

Դաշնակցութեան քաջ խմբերը Պերնիա գիւղում
միացան.
Խմբապետն էր քաջ Նովրուզը, բաժանեց քաջաց
հրացան.
Երգեցին դրօշակին. քահանայով միասին.
Շարժեցաւ խումբը առաջ երկու սահմանից անցաւ:

Արշալոյսը նոր էր բացւում տեսան թշնամեաց
զօրքեր
Քաջ Նովրուզը հրահանգ տւեց առաջ եկէք տաս-
նեակներ
Ամէն մէկս հազարի դէմ պիտի կուենք եղբայրներ.
Կարնեցի քաջ Դերենիկն առաւ բռնէ լաւ դիւրքեր:

Իէրէնիկն ու Արտաշէսը ինչպէս կորիւն եղբայրներ
Բասէն դաշտու մէջը լցրին թշնամու շատ դիակներ.
Քաջ Սէրօբը և իւր որդիք ինչպէս ազնիւ էակներ.
Նահատակւան քաջերն այնտեղ մեղի մնաց վրէժներ:

Հայաստանի հողի վրայ դրօշակ ծածանւեցաւ
Երեսուն ժամ ճակատամարդ հազարաց դէմ կռիցաւ.
Հայ քաջերի գնդակներից շատ տաճիկ գլորվեցաւ.
Եւ Միջագնեմ կը պարծենամ ունիմ փամփուշտ հրա-
ցան:

ԱՀԱ ԿԱՅՐԻԿ ԵՍ ԳՆՈՒՄ ԵՄ

Ահա մայրիկ ես գնում եմ
Աղզիս համար զոսվելու.
Քաջ ընկերներով միասին
Անգութ քրդին ջարթելու:

Երբ որ մայր իմ, Սասուն ընկար
Ինձի որակի վնասեցիր.
Գերեզմանիս վրայ գալով
Ի՞նչ ասացիր ու լացիր:

Գերեզմանիս հողի վրայ,
Ինչ անուշիկ հոտ գուգար.
Այս ուհեան անուշ մայրիկ
Ինձմէն քէզ օգուտ չը կայ:

Գերեզմանիս հողի վրայ
Յան է ծաղիկ, իմ մայրիկ.
Յան է ծաղիկ, թափ է արցունք
Երիտասարդ եմ մայրիկ:

Գերեզմանիս քարի վրայ
Խոշոր տառով գրեցէք —
Այսու հետեւ հայ մանուկներ
Աղատութեան զոհեցէք:

ՄԵՆՔ ՊԷՏՔ Է ԿՈՒԻՆԵՆՔ

Մենք պէտք է կովներ և ոչ լաց լինենք,
Ազգի կորուստը զէնքով հետ խլենք.
Այսքան դար լացինք ովէ լուրը
Մեղ ինչ շահ բերեց արցունքի ծովը:

Այլևս չը լանք և ոչ լաց լինենք,
Կրակած սրտով մեր գործը վարենք
Անւեհներ քաջին այս է պատկանում
Միշտ ազատ մեռնել կուի լայն դաշտում:

Մօլի և երկչոտ տաճիկը թող լայ
Երբ հայ քաջի դէմ կուի դուրս կուգայ
Մենք վախեցող չենք տասջանքից մահից
Եւ ոչ էլ դաժան մահու զնգակից:

Անէծք այն հօրը որ չի մղում որդուն
Որ ազգի սիրուն նա թափէ արին
Ամօթ այն հային և բիւր նախատինք
Որ արդի սիրուն չի գործում բարիք:

— Ճերմակ ծոցըդ սուրբ տաճար է, լոյս
Ծրծիրըդ կանթեղ վառ,
Պիտի դաւնամ ես ժամկոչ, գամ էդ տաճա-
րի լուսարար:

Գրնա գրնա տխմար մանուկ, չեմ ուղում
Քեզ պէ՛տ լուսարար.
Կերթաս դուրսը կխաղաս, թողնելով
Տաճարս խաւար:

ՆԻԷՐ Շ. Ա.-ԻՕ:

Կայսրոյտ երկինք արև լուսին,
Բոյք աստղերաց զւարդագին,
Զւարճեցնում ողջ բնութիւն.
Ինձ աւետում սեւ դառնութիւն:

Զկա մէկը որ դարձանի,
Խոցոտ սրտիս մհլամ դնի.
Հեռու քաջաբ նա միայնակ,
Սիրտս է խլում սիրոյ զանակ:

Քեզ եմ կանչում ով պաշտնի,
Դասն ես մտել անմահների.
Կեանքիս հաւետ թարմ ծաղիկ.
Իմ սիրեկան իմ անուշիկ:

Քեզ եմ կանչում ով անմահ,
Եկ համբուրենք մենք յաւիտեան.
Գլխինք իրար սիրտըդ-սրտիս,
Հանգստանա ան իմ հոգիս:
Դար. Ամ.

ՍԻՐԵՑԻ ԵԱՐՍ ՏԱՐԱՆ

Սիրեցի եարս տարան,
Եարա տւին ու տարան
— Էս ինչ զուլում աշխարհ է
Պոկեցին սիրտս ու տարան:

Ճաւըս խորն է՝ ճար չըկայ
Ճար կայ, ան, ճարող չկայ,
— Էս ինչ զուլում աշխարհ է,
Սրտացաւ ընկեր չ'կայ:
Լաւ օրերը գնացին,
Ափսոս ասին գնաց ին՝
— Էս ինչ զուլում աշխարհ է
Սև գաւթերը մնացին...

23

Այդպէս էլ չես սիրում զու ինձ
Եւ ատում ես օրեց - օր
Ես էլ հեռու կերթամ քեզնից
Կ'թափառեմ սար ու ձոր:
Կասեմ երբ որ գարունքին
Դու այցելես սար ու ձոր
Ծառ ու ծաղիկ ողջ քո գէմքին
Նայեն օտար ու խոռվ:

Կասեմ որ քեզ շաք չըտան
Ոչ էլ կուրծքդ զարթարեն
Քանի որ դու չարես այգքան
Չար ու սիրուն տարրերն:

Այնտեղ ես եմ միակ արքան
Պիտի շրջեմ երգելով
Ծառ ու ծաղիկ ողջ պիտի լան
Իմ խոր վերքը տեսնելով:
Գար. Ամ:

Ես քո բունը պիտի շինեմ
Եթերից ալ վեր
Ես քո բունը պիտի շինեմ
Աստղերիցալ վեր:

Եւ քո բունը պիտի շինեմ
Հաստ պողպատ է լարերից
Իմ գէնքերովս քեզ պաշտպանեմ
Չար սրտորդի գնդակից:

Եթէ թևեր ունենայի
Քեզ հետ վերև թռչէի
Այնտեղ բարձր ամպերի մէջ
Քեզ մէկ տեղ երգէի:

Այնտեղ մարդիկ մուտք չեն գործում
Ապտեղ չարիք չեն ստեղծում
Երջանկութիւն կ'ըվայելենք
Քեզ տ հեհեա մէկ տեղ ամպերում:
Գար. Ամիրեանից:

ՆԻԷՐ ԳԱՐԷԳԻՆ ԱՄԻՐԵԱՆԻՆ

Հուսակաւուր հայացքներով
Ինձ ես նայում սիրելիս,
Անմեղութեան այդ զգացմունքով
Թունաւորում իմ հոգիս:

Կասկածանքերի թոյնն մաշում,
Գիտեմ, կուրծքս սիրելիս
Մինչև այսօր չես հաւատում
Որ սիրում եմ պաշտում քեզ:

ՍԻՐՈՅ ՅՈՒՇԵՐԻՑ

Էն մի պաշը, որ ինձ տւիր վերջապէս
 Քո բերանով սրտի կամով ու տաք, տաք
 Չէ կարեգւել անուշ պըտուղ նըրա պէս
 Տիեզերքի դեռ ոչ մի ծով ոչ ցամաք:

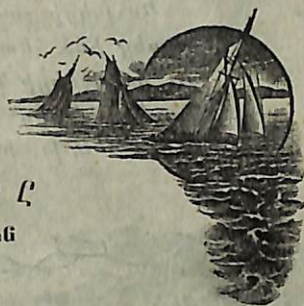
Նա անուշ էր զրախտի տւած էն պտղից
 Որ վիճակեց մեր նախահայր Ադամին.
 Նա ուտելուց թէպէտ զրկուեց սուրբ տեղից
 Բայց մինչև մահ կարօտ մնաց էն համին:

Երկարիւր գիշեր, մեծ տաւրի դարձիւր,
 Դաժան, սև խաւար, իջիւր, թանձրացիւր,
 Իմ մուրազն առ այսօր իրիպուն —
 Վերջապէս եկաւ հիւր եարը թաղուն:

Եօթ սարի հետե կանգնիր, արշալոյս,
 Թէ չէ կը փախցնէս սիրածիս քո լույս,
 Թող յաւէտ այսպէս խաւարում մընում,
 Միայն եարը միշտ կըցքիս ունենամ:

Քո ուէրն պահուած անտար ծովի մէջ
 Եւ դաժան ալիք պահապան զրած
 Բայց ես կ'կուեմ, կ'ըկուեմ անվերջ
 Յուրձանքների հետ գլխից ձեռն առած:

Այնքան կը սուղուեմ, այնքան խորանում
 Մինչ սերըդ կորզեմ, սիրուդ տիրանամ:

Ս Ի Ր Ա Ն Ա Ր Ը

Նւր 4-մէ ԷՖԵ-ից

Սիրահարութեան գրկում ընկած եմ դաժան
 Մթութեան դժբաղդ ու սև կարիքում,
 Եւ մխիթարում ես նորա հոգուն
 Բայց նորա անունն է ծաղիկ-անթառամ:

Լճու էր բնութիւնը... ես գիտում էի
 Աստղերու մէջ՝ հեռու ինձանից,
 Ախ, նա թռչում էր ազատ հաժարձակ —
 Եւ հեռանում, իմ վառւած սրտից:

Ես գիտում էի հեռուն անաւոր...
 Եւ բազէի նման ես թռիչք առայ,
 Ու բնութեան մէջ՝ ես նորան հասայ
 Ամուր գրկեցի մինչ իմ քուարար:

Մ. Էֆրիկեանց

Ե Ր Ա Զ

Վ. - օ Ա. ԷՖ - ից

Աշնանածափ լուս գիշերին,
 Ընկած էի խոր քնի մէջ,
 Յանկարձ կարծես փոխադրեմ,
 Ինձ մօտ եկաւ սիրտտնայտեմ
 Ախ, աշտուրդ երբ էր

Ես լսեցի շատ քաղցրիկ ձայն,
Պօսեց ինձ հետ իմ նազելին,
Ու զարթնեցի նա հեռացաւ
Նորէն տխրից՝ սիրտս վառաւ:

Ախ, ինչո՞ւ այս երազ էր:
Մ. Էֆրիկեանց

Ն Ի Է Ր

ԹԱՆԿԱԳԻՆ Վ.-Օ ԱԻ. ԷՖ. ԻՆ

Ահա նազելիս, վերջին ողջոյնս,

Ու հւիրեմ ես քեզ վերջապէս—

Սա է իմ ողջոյն, վերջնական յոյսս—

Որ հւիրում եմ ծաղիկ-թագուհուս:

Ահա վերջապէս գալիս է մի օր

Ես քեզ հաւատացնեմ որ մեր՝

Սիրոյ ժամերը անցան-զնացին,

Ու ահա եկաւ օրն ուրախութեան:

Բաւարարելը դուն ստանով...

Չը կարծես լուրջ չէ ու սիրով,—

Այժմ ցոյց տամ մի այլ տեսարան,

Ու երթանք այնտեղ ընդմիջտ միասին:

Մ. Էֆրիկեանց

<< Ազգային գրադարան

NL0358547

73.065

Յանկայանի ար կարող էն

դիմել Թիֆլիս. Բալշայ

Յանկայան օղ., Մելնիչնայ

փեր., զ. Դորոժկոյ

Մանուկ Աբգարյան.